

12.10.2022

Innspillsnotat til Statsbudsjettet 2023 til Helse- og omsorgskomiteen. Psykisk helsetilbud i kommunene

Prop. 1 S (2022-2023) for Helse – og omsorgsdepartementet Kap.1.17 Barn og unge og kap.1.3 Opptappingsplan psykisk helse og psykisk helsevern

Barneombudet er glad for at regjeringen har varslet en opptappingsplan, og vil understreke at det er et stort behov for å styrke det psykiske helsetilbudet i kommunene.

Vi støtter regjeringens satsing på lavterskel psykisk helsehjelp i kommunene, styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten og særskilt satsing på psykisk helsevern for barn og unge.

Psykiske plager og lidelser hos barn og unge er en av de største helseutfordringene vi har i Norge i dag. Hele 14 prosent av gutter og 30 prosent av jenter på videregående skole opplever psykiske plager. Dette er høye tall, og de har blitt høyere etter pandemien. 60 prosent av landets kommuner oppgir at psykiske helseplager blant barn og unge er deres største utfordring i folkehelsearbeidet.

Det var allerede i 2012, gjennom samhandlingsreformen, en uttalt forventning at kommunene har ansvar for å behandle milde til moderate psykiske plager hos barn og unge.ⁱ Samtidig er det stor variasjon i hvordan kommunene tilbyr oppfølging og behandling, hvordan tilbudet er organisert og hvilke tjenester som tilbys. Dette fører til en situasjon der vi faktisk ikke kan si om barn får den hjelpen de trenger. Dette har vi beskrevet i rapporten vår «Hvem skal jeg snakke med nå?»ⁱⁱ

Barneombudet ber regjeringen og de politiske partiene på Stortinget om å generelt ha et større barneperspektiv i arbeidet med statsbudsjettet. Plikten til å vurdere barnets beste er grunnlovsfestet, og gjelder også ved budsjettarbeid.ⁱⁱⁱ Vi ber også Stortingets komiteer om å se saker som gjelder barns oppvekst i sammenheng og tenke helhetlig i budsjettarbeidet.

Barneombudet ber om at det øremerkes midler til lavterskeltilbud om psykisk helsehjelp i kommunene over statsbudsjettet

I rapporten «Hvem skal jeg snakke med nå?» så vi at det er et stort press på det psykiske helsetilbudet i kommunene og at kommunene registrerer en økning i antall barn og unge med psykiske plager og lidelser. Samtidig så vi at kommunene ikke har tilstrekkelig ressurser til å ivareta oppgavene de står ovenfor. Mangel på ressurser kan hindre at barn får hjelpen de trenger, og fører til økt ventetid og varierende kapasitet.

Torggata 2-4
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Staten har det overordnede ansvaret for at barns rettigheter blir oppfylt. Det er bekymringsfullt dersom myndighetene overfører oppgaver til kommunene uten å sikre at de har ressursene som kreves for å utføre oppgavene på en forsvarlig måte.

Regjeringen har valgt å styrke kommunesektorens frie midler for å gi dem handlingsrom blant annet i oppvekstsektoren. Både FNs barnekomitee og evalueringen av den forrige opptrappingsplanen for psykisk helse har imidlertid trukket frem øremerking av midler som et viktig virkemiddel for å sikre at midlene benyttes til det ønskede formålet. Evalueringen av den tidligere opptrappingsplanen for psykisk helse (2001–2009) viste at øremerkede midler til kommunenes arbeid «har vært en suksess som klart har bidratt til å nå målene», og at de øremerkede midlene utløste egne kommunale midler til det psykiske helsearbeidet^{iv}. Dette er også en anbefaling til Norge fra komiteen.

Barneombudet anbefaler derfor at det øremerkes midler til det psykiske helsetilbudet til barn og unge i kommunene. Vi vil peke på at kommunene står overfor mange oppgaver, og at myndighetene kan risikere at tilbudet om psykisk helsehjelp ikke blir prioritert dersom midler ikke øremerkes til dette formålet.

Barneombudet anbefaler at komiteen anmoder regjeringen om å komme tilbake med en kartlegging av kapasiteten i det psykiske helsetilbudet i kommunene og budsjettbehovet på sikt

Det er behov for en langsiktig og solid finansiell satsing på det psykiske helsetilbudet i kommunene. I vår rapport peker vi på at vi har for lite kunnskap om hvordan tilbudet er organisert og dimensjonert. Barnekomiteen har understreket at staten må ha kunnskap om ressursbruken og budsjettbehovene til barn og sikre at lokale myndigheter har tilstrekkelige ressurser for å realisere barns rettigheter.

For å sikre at barn får oppfylt sine rettigheter mener Barneombudet at statlige myndigheter må få oversikt over kapasiteten i kommunene og hva som er nødvendig for at barns rettigheter blir realisert. Dette er også viktig for å sikre en god og kunnskapsbasert opptrappingsplan.

Vi ber derfor Stortinget om å be regjeringen om å innhente systematisert kunnskap om hvordan kommunene i dag organiserer tilbudet om psykisk helsehjelp, herunder kompetansen og ressursene de har til rådighet.

Ved spørsmål kan seniorrådgiver Lise Raffelsen Hope kontaktes på lise@barneombudet.no

Med vennlig hilsen
Inga Bejer Engh
Barneombud

Lise Raffelsen Hope
seniorrådgiver

ⁱ (St.meld. nr. 47, 2009). <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-47-2008-2009-/id567201/>

---

ii <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/hvem-skal-jeg-snakke-med-n%C3%A5>

iii CRC/C/GC/14 s 8

iv Forskningsrådet. (2009). Evaluering av Opptrappingsplanen for psykisk helse (2001-2009): Sluttrapport – syntese og analyse av evalueringens delprosjekter. (s. 10).

Torggata 2-4
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo